

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. IX св. 7—10

БЕОГРАД 1959

САДРЖАЈ

	Страна
1. <i>А. Велић</i> : Поводом Ракићева језика	217
2. <i>М. Сивановић</i> : О језику у једном приказу и поводом тога језика	220
3. <i>Б. Милановић</i> : Употреба предлога <i>код</i> (с генитивом) уз глаголе кретања	227
4. <i>Милош С. Московљевић</i> : У коју категорију речи спада реч „као“?	243
5. <i>Срејен Живковић</i> : Деоба глагола по објекту	250
6. <i>Милија Сивашић</i> : Из акцентологије	257
7. <i>Св. Марковић</i> : Промена туђих личних имена и презимена	265
8. <i>Н. С. Половина</i> : Вуков Немачко-српски речник	274
9. <i>С. Машић</i> : Из Вукова преводња	280
10. <i>Павле Илић</i> : О питању смедеревско-вршачког дијалекта	283
11. <i>И. Гркић</i> : Покретно <i>а</i> на крају неких предлога као диференцијални семантички знак	291
12. <i>Пејтар Сладојевић</i> : О рефлексу краткога <i>в</i> иза <i>р</i> у књижевном језику јужнога изговора	302
13. <i>Милић Пешикан</i> : О месту енклитике у реченици	305
14. Језичке поуке	312
15. Регистар	321

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Одговорни уредник академик д-р АЛЕКСАНДАР ВЕЛИЋ
 Секретар Уређивачког одбора — Берислав М. Николић

Научно дело

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА
 БЕОГРАД

Слог: „Научно дело“, Београд, Вука Караџића 5.
 Штампана и понесена Графичког предузећа „Академија“, Београд, Космајска 28

НАШ ЈЕЗИК

Књ. IX

Нова серија

Св. 7—10

ПОВОДОМ РАКИЋЕВА ЈЕЗИКА¹

Славимо данас двадесет година од смрти Ракићеве, осамдесет и две године од његова рођења. Вршњак, савременик, друг и пријатељ Ракићев, ја сам прошао кроз његово време, са њим растао у нашем Београду, био сведок његових првих почетака у поезији и опет у блиским везама са њим пред крај његова живота. Сећам се Београда из наших младих дана, са још више сунца и ваздуха неголи данас, са његовим тадашњим приземним, а угодним кућама, али и са пространим баштама које су се каткада претварале у праве винограде, са баштованциницама, које су улазиле и у варош, и имале старинске долапе са дугачким одводним жлебовима и многобројним рововима и обавезним кљусетом... Ту смо ми проводили време основне школе и почетак гимназије... Сећам се бурних дана краља Милана и свега што је дошло после његова силаска с престола... Али ипак после 1900 године осетио се полет у свима правцима наше културе, па је тада и Ракић први пут узлетео... Култура наша тога времена, са Јанком Веселиновићем, Матавуљем, Новаковићем, Љуб. Ковачевићем и толиким другим значајним књижевним и научним именима — као Св. Ранковић, Дучић, Рад. Домановић, Скерлић, затим Жујовић, Цвијић, Петровић и многи други — силно се развила. То је дало могућности да се и Велика школа претвори у Универзитет у Београду који је са великим успехом отпочео свој рад... Између 1900 и 1912 однеговано је поколење славних бораца који су на Куманову и свугде другде на бојном пољу донели значајном делу наших народа слободу од туђина. Да, у то је време

¹ Уводне речи проф. А. Белића на Ракићевом вечери у Коларчевом универзитету (од 13 маја 1958).

отпочео своју песничку каријеру и наш Ракић. У његовим песмама има и непосредних успомена из старог Београда или посредних потстицаја који потичу од културно-националних прилика тога времена наше земље за мотиве његових најлепших песама. Али се ја не мислим на њима задржавати. То ће учинити вечерас други боље од мене.

Отварајући ово вече посвећено успомени песника Ракића хтео бих само да вас потсетим на једну особину Ракићеве поезије. То је његов језик. Он је сам у једној песми рекао:

..... Нико неће знати
 Да некад бесмо први, премда мали,
 Колену нашем да смо као мати
 Нов језик с новим осећајем дали.

Већ је поезија његова времена (и Дучићева, и Шантићева и других) створила нов поетски језик који се ослободио од многих језичких условности ранијег времена, оних готових израза и увек истих речи које су спасавале и ритам и слик. Ракић је пошао даље. Његова поезија, како је рекао Скерлић, са својим звонким и чистим стиховима, одјекује звуком племенитог метала. „Његови стихови су беспрекорни у својој мирној еуритмији и мраморној лепоти, и у погледу технике то је последња реч уметничкога савршенства у нашој досадашњој поезији. Каква је ту чистота израде, концизност израза, заокружљеност строфе, правилност сликова, хармоничност ритма!“, вели Скерлић даље.

Истина, ово је општи суд, без нарочитог испитивања, једног врло даровитог књижевног критичара. Али мислим да ће тај суд потврдити и најпажљивија научна анализа. Ракић је био музички високо образован. Он је унео елементе музике у своје стихове, и хармонију и дисхармонију. Ја сам при анализи Ракићевих стихова констатовао на више места да тамо где има дисхармоније у ритму да је њу диктовала и дисхармонија у садржају. Али је још много знатнији језик Ракићев: свакидашњи, а опет довољно свечан, сажет и ипак довољно речит, прост, а опет довољно сликовит... То је долазило од непосредности, да ли природне или вештачке — то је свеједно, од тога што је све у Ракићевим песмама дубоко проосећано и што је

Ракић у својим песмама давао део себе самога. Само великим уметницима је дато да све већом и сложенијом обрадом даду што већу простоту и кристалну јасност своје језику, у чему је права величина и књижевног језика и стила . . . То је Ракић умео.

Остављајући да о другим особинама овог ретког песника и човека чујете од осталих, ја дајем реч другу д-ру Војиславу Ђурићу.

А. Белић